Mæla til kirkjuliga signing av samkyndum

– Skrásett paraløg/ homoseksuell paraløg eru eftir nevndarinnar meting ikki í stríð við kristna læru og moral. Nevndin er ikki av teirri fatan, at prinsipiellar orsøkir eru, sum tala ímóti at fás í lag eitt ritual til vælsignilsi av skrásettum paraløgum.

SNORRI BREND

Hetta er partur av niðurstøðuni, sum tann serstaka Thomsen-nevndin legði fram fyri almenningin týsdagin 20. mai um kirkjuliga signing av samkyndum pørum.

Donsku biskuparnir settu hesa nevndina at kanna hetta málið 4. oktober í '95, eftir at »Foreningen af bøsser og lesbiske« hevði heitt á teir um at viðgera hetta. Ein onnur orsøk til hetta var, at fleiri av prestunum í donsku fólkakirkjuni longu praktisera slíkt vælsignilsi.

Arbeiðssetningurin hjá nevndini var at kanna viðurskiftini millum eitt hjúnarlag og skrásett paralag, og sundurgreina hugtakið »vælsignilsi«, eins og nevndin skuldi leggja fram hugsanir sínar um eitt signingarritual fyri skrásett paraløg.

Rektarin á Præstehøjskolen, Niels Thomsen varð settur sum formaður í nevndini, sum á fundi í bispagarðinum í Århus legði fram frágreiðing sína, sum var umleið 100 síður til støddar.

Ikki ólógligt longur

Frágreiðingin hjá nevndini leggur upp til, at fólkakirkjan eigur at játta ynski um eitt signingarritual av samkyndum paraløgum.

Tá álitið frá nevndini varð lagt fram, legði formaðurin Niels Thomsen dent á, at aðrir samlívsformar enn júst hjúnalagið longu eru góðtiknir av mongum, eisini í kirkjuliga umhvørvinum – t.d. papirleys forhold, einlig við børnum og paraløg.

– Fólkakirkjan hevur fyri langari tíð síðani góðkent, at homoseksuell praksis ikki er í ósamsvari við fólkakirkjunnar fatan av kristindómi. Hetta hevur ein góðtikið við at hava prestar, sum liva í skrásettum paraløgum, segði hann.

Henda góðkenningin skal nú førast víðari, soleiðis at kirkjan alment gevur loyvi til tað, sum áður varð mett sum ólógligt. Hetta sama legði eisini biskupurin í Århus, Kjeld Holm dent á. Hann segði:

– Vit skulu ikki lata eygu okkara aftur í fólkakirkjuni. Vit vita øll, at slík vælsignilsi verða givin ymsa staðni, men tað hevur higartil ikki verið lógligt.

– Gjørdist ein biskupur ella próstur varugur við at slíkt fór fram, hevði hann skyldu at gera nakað við málið. Tað positiva er nú, at ein leggur upp til eina legitimering.

Tríggir møguleikar fyri signing

Ein spurningur sum varð settur undir framløguni var, um hetta kann forsvarast út frá Bíbliuni, og um ikki frágreiðingin hjá nevndini hevur givið eftir fyri tíðarandanum. Men tað helt Niels Thomsen ikki.

– Vit hava gjørt okkum ómak við at taka bíbilsku tradisjónina í álvara, og ikki kveistra burtur bíbilskar grundgevingar ov skjótt, segði hann, og vísti á, at ein ikki eigur at nýta Bíbliuna sum eina lógbók.

Í frágreiðingini verður tað orðað soleiðis, at »det klare bibelske materiale er utvetydigt negativt i sin vurdering af i det mindste mandlig homoseksuell praksis«.

Lagt verður upp til tríggjar møguleikar fyri, hvussu kirkjan kann vælsigna samkynd paraløg. Í fyrstu syftu við einum rituali, sum líkist rættiliga nógv tí, ið vanliga verður brúkt í kirkjunum. Næsti møguleikin er við eini forbønartænastu, og í triðja lagi eitt sjálvstøðugt ritual, har ymiskir tekstir verða lisnir úr Bíbliuni og har víglsan endar við signing og bøn.

Kjeld Holm væntaði sjálvur, at hann fór at senda eitt vegleiðandi ritual út um eitt ár ella so, til prestarnar í hansara biskupadømi.

– Men eingin prestur í øllum landinum verða tvungin at fremja eitt slíkt vælsignilsi, legði Kjeld Holm dent á. Hann vísti her til frælsið hjá prestunum við t.d. endurgiftu av fráskildum.

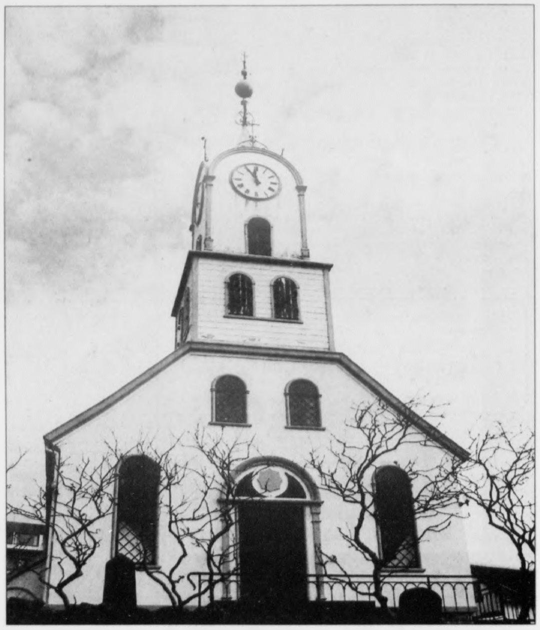

Thomsen-nevndin mælir til at kirkjan fær eitt ritual, sum skapar grundarlag fyri at kirkjan kann vælsigna skrásett paraløg og homoseksuell paraløg. Hvussu verður við føroysku kirkjuni er ikki greitt, men føroyski biskupurin er kortini greiður í síni støðutakan: Hann viðmælir ikki hesum

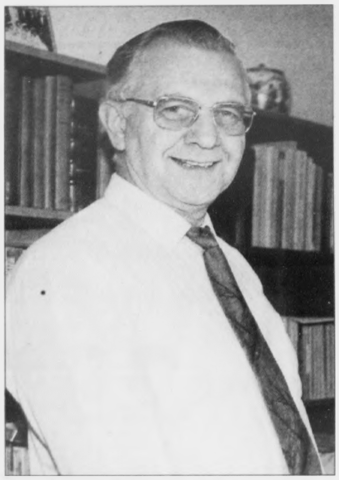

Hans J. Joensen skal viðmæla slíkum ritualum. Og tað fer hann ikki at gera

Hans J.: Ikki í Føroyum

Flestu av donsku biskupunum er varnir, tá teir úttala seg um frágreiðingina hjá Thomsen-nevndini. Tríggir teirra hava tó sagt frá síni hugsan, m.a. Hans J. Joensen.

SNORRI BREND

Biskupur Føroya hevur fyri langari tíð síðani gjørt støðu sína greiða: Hann fer ikki at viðmæla kirkjuligari signing av samkyndum.

Í slíkum førum, tá tað ræður um slík ritual ella rituallíknandi mál, so skal biskupur viðmæla tað og autorisera tað. Men sambært tí, sum Hans J. Joensen sigur við blaðið »Trúboðin« so fer hann ikki at gera tað.

Aðrir biskupar í Danmark vilja enn ikki geva støðu sína til kennar, men eru kortini væl nøgdir við frágreiðingina. Teir flestu vilja bíða til næsta biskupafundin, sum verður í heyst.

Kortini hava biskuparnir, Karsten Nissen í Viborg og Liselotte Rebel í Helsingør sagt frá, at tey ikki taka undir við eini kirkjuligari signing av samkyndum.

Í blaðnum í morgin verður greitt nærri frá hesum máli við viðmerkingum, m.a. frá Landsforeningen af bøsser og lesbiske, og frá kirkjumálaráðharra okkara, Sámal Petur í Grund

Ikki seta ov strong krøv til olju-feløgini

Fyrrverandi norski orku- og vinnumálaráðharrin Finn Kristensen hevur góð ráð at bera føroyingum, sum standa á gáttini til eina komandi oljuvinnu.

– Ikki seta oljufeløgunum ov strong krøv, tí soleiðis kemur ein at bíta seg sjálvan í halan, sigur Finn Kristensen.

DIA MIDJORD

Ráðstevnan undir heitinum »Samspæl millum olju, fisk & Ídnað« fór av bakkastokki í gjár. Fleiri áhugaverdir fyrilestrar vóru og ein teirra helt fyrrverandi norski orku- og vinnumálaráðharrin Finn Kristensen. Hann var stórtingslimur frá 1969 til 1985 og orku- og vinnumálaráðharri í 1993, so hann hevur drúgvar royndir við og frá oljuvinnuni.

– Tá ið oljuvinnan kom til Noreg, settu vit beinanvegin hørð krøv til útlendsku oljufeløgini. Vit kravdu, at so nógvir norðmenn sum møguligt skuldu vera við, har oljufeløgini høvdu sínar aktivitetir. Og tað tóktist virka sera væl. Men, leggur Finn Kristensen aftrat:

– Úrslitið bleiv, at henda nýggja vinnan stjól fólk frá øðrum vinnugreinum og fór eisini avstað við einum stórum parti av ungu fólkunum, sum júst vóru liðug útbúgvin, sigur Finn Kristensen.

Tað letur seg gera hjá føroyingum at seta somu strongu krøv, sum norðmenn gjørdu á sinni. Men so kunnu bert ein ella tveir blokkar útbjóðast, um føroyingar í stóran mun skulu hava hesi arbeiði.

– Tit kunnu eisini bjóða út fleiri blokkar og krevja, at tit skulu hava ein rímuligan part av øllum. Tá mugu tit so góðtaka, at oljufeløgini avgera, hvør skal arbeiða hjá teimum, sigur Finn Kristensen og leggur aftrat, at júst javnvágin í hesum er ógvuliga torfør at finna.

Oljan krevur semju

Vit spyrja Finn Kristensen, um tað hevur týdning, at føroyskir politikarar eru samdir, nú samfelagið skal í holtur við ein slíkan stóran bita.

– Tað hevur stóran týdning at hava so breiða politiska semju sum gjørligt, tá ið rætningslinjurnar skulu setast út í kortið. Og tað var eisini nakað, sum vit í Noregi løgdu stóran dent á, sigur Finn Kristensen.

Hann er av tí áskoðan, at ein ikki skal renna runt og leita eftir trupulleikum, men heldur royna at síggja møguleikarnar.

– Tað umræður at finna, hvørjir møguleikar eru í hesi nýggju vinnuni og síðan taka avbjóðingarnar upp. Men samstundis skal ein fjálga um tað, sum ein hevur av vinnulívi frammanundan, sigur Finn Kristensen.

Hann vísir annars á, at tað ikki beinleiðis er ein trupulleiki, um ein rennur seg í stórar oljunøgdir undir havbotninum. Í hvussu so er, er talan um ein positivan trupulleika, sum tikið verður til.

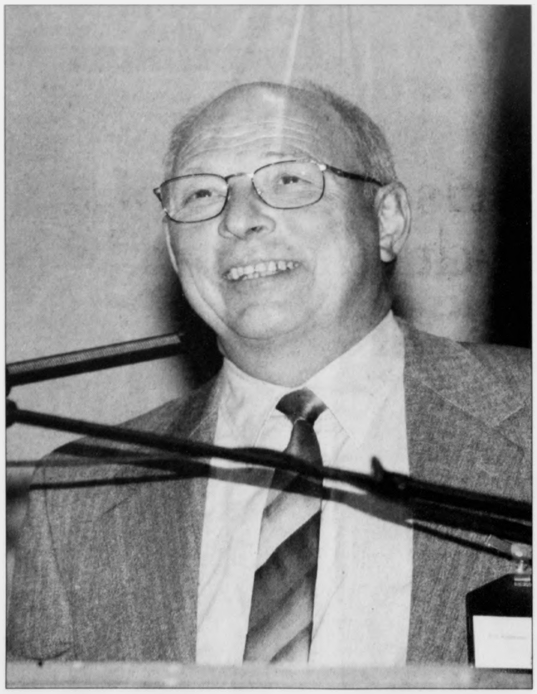

Fyrrverandi norski orku- og vinnumálaráðharrin, Finn Kristensen, heldur, at føroysku myndugleikarnir skulu vera eitt sindur varnir, tá ið teir seta krøv til útlendsk oljufeløg. Um vit ikki gera tað, kann tað skjótt enda við, at vit bíta okkum sjálvar í halan

Virka uttan skráseting í Føroyum

Donsk partafeløg hava ikki fyri neyðini at lata seg skráseta hjá Skráseting Føroya fyri at reka vinnu her í landinum, tí eftir nýggju partafelagslógini, sum er komin í gildi í Føroyum eru hesi at meta sum føroysk, hóast tey bert eru skrásett í Erhvervs- og Selskabsstyrelsen.

ELI GUTTESEN

Donsk partafeløg kunnu virka í Føroyum uttan at vera skrásett hjá Skráseting Føroya, sigur stjórin, Kristin Balle.

Síðan danska partafelagslógin varð sett í gildi í Føroyum við gildi frá 1. jan. 1994, eru Føroyar, Grønland og Danmark at meta sum eitt land, tá tað kemur til partafeløg. Hin vegin hava føroysk partafeløg, sum virka í Danmark ikki fyri neyðini at skráseta seg hjá Erhvervs- og Selskabstyrelsen, um partafelagið er skrásett hjá Skráseting Føroya.

»Her i landet«

Í grein 52, stk. 2 í partafelagslógini stendur, at stjórar og minst helvtin av nevndini í felagnum skal hava bústað »her i landet«, um ikki føroyski skrásetingarmyndugleikin gongur frá hesum kravi. Higartil hava mong hildið, at orðingin her i landet hevur verið meint við Føroyar. Men eftir at Erhvervsankenævnet hevur tikið avgerð í einum kærumálið stendur fast, at »her i landet« merkir tað sama sum »her i riget«, sum var gamla orðingin. Sostatt eru Føroyar, Grønland og Danmark at meta sum eitt ríkið tá tað kemur til partafeløg.

Vinnubrøv

Kristin Balle stjóri á Skráseting Føroya, sigur at hóast partafeløgini ikki hava fyri neyðini at lata seg skráseta hjá Skráseting Føroya, frítekur hetta ikki donsku og grønlendsku fyritøkurnar fyri aðra skráseting.

Millum annað er neyðugt við vinnubrævið frá fútanum fyri at reka vinnu í Føroyum. Hetta er ásett í løgtingslóg um vinnu v. m. frá 1955 við seinni broytingum. Í hesi lóg verður tosa um innlendsk partafeløg og útlendsk partafeløg. Eftir hesi lóg skulu stjórarnir og meirlutin av nevndini í felagnum hava danskan heimarætt og bústað í Føroyum.

– Eitt innlendskt partafelag, sum grein 8 í vinnulógini umtalar, er fyri mær eitt føroyskt partafelag, sum er skrásett í føroysku skrásetingini, tvs. Skráseting Føroya, sigur varafútin, Finn Ougaard.

– Um treytirnar í vinnulógini ikki eru uppfyltar, verður málið sent til landsstýrið, sum sambært vinnulógini hevur loyvi at geva undantaksloyvi, sigur varafútin.

Fleiri vinnur ikki nevndar í vinnulógini

Men varafútin Finn Ougaard, sigur at lógin er úttømandi. Hetta merkir at bert tær vinnugreinir, sum nevndar eru í lógini hava fyri neyðini at hava vinnubræv. Rættiliga nógvar vinnugreinir eru als ikki nevndar í lógini og har krevur fútin ikki nakað vinnubræv. Sum dømir um tænastur, sum ikki eru nevndar í lógini nevnir varafútin, fíggingarvirksemi, tryggingarvirksemi, advokatvirksemi, oljuvinnu, tannlæknavirksemi, ymiskar umvælingartænastur, vaskaríir, listafólk, ítróttarfólk osfr.

Niðurstøðan má tí vera, at hóast ein hevur við eitt vinnurekandi felag at gera í Føroyum, er tað ikki víst at hetta felag hevur nakað vinnuloyvi frá fútanum ella finst í skrásetingini hjá Skráseting Føroya.

Toll- og Skattstovan

– Flestu útlendsk feløg, sum koma hendavegin at virka hava skipaði viðurskiftir og lata seg skráseta hjá okkum við einum V-talið, antin í samband við løngjaldingar, meirvirðisgjald ella tollkredit, sigur stjórin á Toll- og Skattstovu Føroya, Petur Alberg Lamhauge.

– Tað kann fara at verða trupult at fylgja við øllum feløgunum, sum fara at virka í Føroyum um ein møgulig oljuvinna tekur seg upp við Føroyar. Ein kann hugsa sær eitt ótal av feløgum, sum bert virka eitt stutt skifti á føroyskum øki fyri síðan at hvørva aftur. Um hesi ikki eru skrásett hjá føroyskum myndugleika, hava vit ikki ein livandi kjans at fylgja við. Sjálvsagt hevði tað verið lættari hjá okkum um alt virksemi var skrásett í einari føroyskari skráseting, sigur Petur Alberg Lamhauge.